AV CLAES BRITTON
FOTO MAGNUS REED

Tillbaka till framtidslandet

Cafés Claes Britton är tillbaka i den amerikanska drömmen efter tio ar. Ingenting har förändrats, synbart. Men under ytan döljer sig ett samhälle i förvandling. Hans berättelse är en osminkad historia om fallna hjältar.

Telefonluren vibrerar i handen. Kan det verkligen vara *den* Jeff Williams jag väntar på? Det är tio år sedan sist. Att lokalisera en person med namnet Williams i "staden" Los Angeles är som att leta efter en kines på Himmelska fridens torg.

Plötsligt avbryts skvalmusiken i luren.

- Thank you for calling AC&C. This is Jeff Williams, can I help You?

Det råder ingen tvekan. Jag sväljer en klunk adrenalin, och säger med ostadig röst:

-Jeff, man, it's Claes.

Det blir tyst i kanske fem sekunder. — *Claus?.. Claus Britton?*

- Yes.

—... Motherfucker...You fucking bitch! Fattar du att senast i går körde jag förbi Seven Eleven-affären där vi torskade den där gången... *Man...* livet kunde ha varit annorlunda om vi inte hade haft en sån satans tur den gången!

Ett decennium har förflutit sedan jag gick som skolpojke i Charter Oak High, långt ned i medelklasslandet i San Gabriel Valley, Los Angeles.

Aren är som uppslukade när reklamskyltarna, biltvättarna, snabbköpen och bensinmackarna sveper förbi i den övermogna seneftermiddagen. Vinden är mättad av avgaser och har ett stygn av den där växten som blommar endast i kaliforniska medelklassområden.

Det är en välsmakande vind.

San Gabriel-bergen svävar otydliga några kilometer in i den bruna smoggen. Utanför *Pup'n'Taco* hänger mexikanska gängkillar i bak- och framvända baseballkepsar. Långhåriga småslynglar tränar cykelkonster på uppfartsrampen till Chevronstationen. Bilarna glider som övergödda krokodiler i asfaltsfloderna. Ingenting har förändrats.

Jag kör genom Covina och kommer upp i Azusa. Grannskapet är inte längre "bra". På husväggarna klättrar gänggraffitin. Bilarnas *paint jobs* är matta och flammiga. Enstaka svarta och mexikaner travar längs trottoarerna.

Slummen belägrar sedan länge min gamla hemstad Covina. Bruna och svarta pesthärdar trycker på i alla väderstreck. Redan för tio år sedan var Covina den enda pålitliga vita befästningen i San Gabriel-dalen. Nu har "minoriteterna" gjort

allvarliga inbrytningar även här.

När som helst kan fördämningarna rämna. Om alltför många vita familjer samtidigt förlorar nerverna och säljer sina hus, kan den totala förslumningen vara överstökad på ett halvår.

Jeffs adress ligger i Azusa, just ovanför Foothill Highway vid bergets fot. Foothill är en skiljelinje mellan halvslum och halvdan respektabilitet. Med ett nödrop har min gamle vän klängt sig kvar på medelklassens yttersta strand.

För tio år sedan var Jeff *King of the School* i Charter Oak High School. Han var en god student och en strålande idrottsman; tidigt dekorerad med *varsitybokstav* i såväl amerikansk fotboll som baseball.

Med sina blonda lockar, sin atletiska kropp och sin isblå blick var Jeff flickornas store favorit. Bland pojkarna var han respekterad som den hårdaste slagskämpen av dem alla. Han var utrustad med ett obegränsat självförtroende, en blixtrande humor och en plågsam stolthet. För mig var han en idol och förebild likväl som en kamrat. Han kunde ta vara på sig själv, och han saknade rädsla.

Jeff spåddes en lysande framtid. Senast jag hörde av honom var för åtta år sedan. Då läste han ekonomi vid Cal State Fullerton.

Därför blev jag förvånad när Jeff på telefonen berättade att han numera arbetar som försäljare — att han är gift och har barn sedan många år tillbaka.

Jag hade väntat mig något annat av den okuvlige machomannen Jeff Williams.

Skoltiden i Charter Oak High var den intensivaste perioden hittills i livet. Villkoren i en *public school* i en amerikansk storstad var hårda. Våld och knark dominerade vardagen. Mod och fysisk styrka var viktigare egenskaper än ambition och intelligens. Den som inte "stod upp" riskerade att bli offer för utpressning och pennalism.

Även lärarna var "ute på marknaden". I det kaliforniska public school-systemet kan eleverna fritt välja sina lärare i de olika ämnena. Följden blir att skötsamma elever väljer lärare med hård disciplin och hyfsade kvalifikationer.

Vi andra valde lärare som Mr Spohn och Mr Schneider.

Spohn och Schneider var båda män i 55-årsåldern. Deras enda målsättning var att ta sig fram till pensionen med den fysiska hälsan i behåll. Hedern och självrespekten hade de för länge sedan givit upp.

I Mr Spohns och Mr Schneiders klassrum kom och gick eleverna som de behagade. De rökte jointar och sniffade kloroform helt öppet inför ögonen på lärarna. Mr Spohn och Mr Schneider tilltalades med epitet som *motherfucker, asshole* och *pissbrain*. De låtsades ingenting höra. Ibland kom utomstående in i klassrummen och det blev slagsmål — uppgörelser om narkotikaaffärer. Mr Spohn och Mr Schneider såg ingenting. De fortsatte sin undervisning och låtsades att eleverna lyssnade. De räknade dagarna till sin pensionering.

Bland skolans elever rådde vilkorslösa apartheidlagar. Segregationen mellan de olika grupperna var hårdare än i Johannesburg.

De skötsamma idrottsmännen kallades *jocks* efter de vita kalsonger som bärs under sportshortsen. *Jocks* graderades efter sina atletiska egenskaper. De tuggade *twinkies* och släpade runt på cheerleaderflickor. Få av dem kunde placera ut USA på en världskarta eller Kalifornien på en USA-karta.

En annan grupp var *stoners* — ynglingar som förde en mer eller mindre öppen

knarkartillvaro. *Stoners* skolkade, hängde i parken och gick barfota till skolan. Deras föräldrar tillhörde den amerikanska samhällsklassen *white trash* — suputer och narkomaner med skrot och bråte på gräsmattorna.

Stoners levde i en värld av våld och pengar. Enda vägen till en dräglig tillvaro var narkotikahandel. Skolåren var en nådetid innan det var dags att ge sig ut i krigszonen. Många *stoners* var redan beväpnade och förberedda inför en skoningslös framtid i Los Angeles kriminella värld.

Mellan *jocks* och *stoners* fanns vissa förbindelselänkar. Enstaka *stoners,* såsom den trofaste kamraten Art Payton, var även framgångsrika som idrottsmän. Dessutom fanns *jocks* som ägnade sig åt droger. En sådan *stonerjock* var Jeff Williams.

För att gradera en skolpojkes egenskaper användes tre kriterier: idrott, våld och narkotika. Eventuella andra egenskaper var ointressanta i sammanhanget.

Flertalet av skolans elever underkändes enligt dessa kriterier. Denna majoritet klumpades ihop till en gröt — en egen storgrupp kallad *geeks*. *Som geeks* klassades allt från vanliga skolfuxar till sönderterroriserade pennalistoffer.

Särskilt utsatta var de stackare som ägnade sig åt artistiska aktiviteter. Teatergruppens och mässingsbandets medlemmar stod inte högt i kurs. De höll sig för sig själva och gick under den sammanfattande benämningen *band-fags* (band-bogar).

För den som ville vara *cool* var det otänkbart att växla ett ord med en *band fag*. Jeffs far, som var sergeant vid Los Angeles-polisen, hade tidigt fastslagit: — Om någon av mina söner någonsin spelar i bandet så slår jag ihjäl honom.

I Charter Oak fanns även en fjärde, betydligt mindre grupp — "minoriteterna". Gruppen bestod av ett fyrtiotal "färgade". På rasterna hängde många av dem under den gamla eken som hade givit skolan dess namn, Charter Oak. De rökte jointar, åt majschips och drack Dr Pepper ur bruna papperspåsar.

Innan jag fick *coola* kamrater umgicks jag bland "minoriteterna". Min kompanjon var Mike, ett fysiskt praktexemplar och stjärna i basketlaget.

Mike var en stolt svart yngling; en motsats till de enstaka *house niggers* som förgäves försökte smälta in bland de vita i Charter Oak. Mike såg ned på oss *hunkys*. Han skämtade om *white mans disease* — en sjukdom med symptomen stelhet, onaturlighet och bristande rytmkänsla. En annan kamrat var blåsvarte Darryl, den glade analfabeten från slumstaden Newark, New Jersey.

Mike och Darryl brukade ligga hela dagarna på gräsmattan framför Mikes hus. De lyssnade på discomusik, fantiserade om vita flickor och tiggde till sig jointar av Mikes snälla tjocka mamma.

Lördagskvällar brukade jag, Mike och Darryl åka till Hollywood med fete Paul. Paul var en tatuerad *cholo* — en mexikansk gängkille utan gäng.

På Hollywood Boulevard var det *cruising-night* varje lördag. *Low* rider-bilarna kröp fram, stötfångare mot stötfångare längs den milslånga boulevarden. De röda baklyktorna studsade upp och ned på de förstärkta bakhjulsfjädringarna, förvandlade stråket till en kokande ljusflod.

Vid Hollywoodkullarnas fötter bredde *City of Ängels* ut sig som ett glittrande monster. Freeway-motorvägarnas artärer pumpade ljus och energi ut till stadens okontrollerat växande vävnader.

I varje *low rider* hängde åtta-tio *cholos* ut genom fönstren. Fulla flickor vrålade i falsett. Våldet och sexualiteten hängde i klasar från den fruktiga kaliforniska natthimlen.

Ofta var det skottlossning och gängslagsmål på boulevarden. Regeln löd: flacka inte med ögonen och möt absolut inte någon med blicken.

Sådana kvällar brukade Paul fiska upp en *Super-Cool* ur bröstfickan — en mentholcigarill kryddad med *ängel dust*.

Det billiga, syntetiska preparatet *ängel dust* — eller PCP som det egentligen heter — användes ursprungligen som bedövningsmedel för hästar. Numera röks det av fattiga negrer och mexikaner som vill ge sin aggressivitet vingar. Ängladammet är det enda narkotiska preparatet som gör rättvisa åt epitetet djävulsdrog. *Super Cool* är en billig raket med helvetet som slutstation.

När jag lärde känna de *coola* vita pojkarna i Charter Oak, blev mitt umgänge med "minoriteterna" mindre. Fortfarande hände det dock att jag travade över till eken för att prata med Mike, Darryl, Paul och de andra. En förmiddag på väg tillbaka från eken mötte jag Jeff.

- What the fuck are you doing där borta hos nigger-djävlarna? ville han veta. Gillar du lakritsstång?

Det fanns inget lynne i Jeffs röst. Efter den dagen fick jag träffa mina olikfärgade vänner i smyg.

Tio år senare har polisen rensat Hollywood Boulevard. Bogarna, hororna, dårarna och turisterna får numera gå oantastade på de skräpiga trottoarerna. *Cruising-night* har flyttat till East Los Angeles, där *cholos* kan dräpa varandra utan att behöva bekymra sig om polisen.

För fem år sedan förlorade jag kontakten med Mike. Han hade då prövat den fattige svarte mannens tre utvägar i livet. När idrottsdörren slog igen tog han värvning i flottan. Efter tre år flyttade han hem och försökte sig på kokainlangning. Sedan hörde jag inget mer. Kanske lever Mike än i dag.

Dumme Darryl finns däremot inte längre. Han körde ihjäl sig för sex år sedan. Fete Paul sitter i fängelse.

Vintersolen bryter igenom Los Angeles-diset och dränker bostadsområdet i guld. Vita och bruna barn cyklar över de konstbevattnade gräsmattorna. Feta män med Budweiserburkar i händerna hänger mot loftgångarnas stålräcken. Höggravida kvinnor häckar i campingstolar. Ljudet från TV-apparaterna strömmar genom myggnäten. Det är söndag. Raiders möter Cincinnati i NFL-slutspelet.

Mannen som öppnar myggnätsdörren är Jeff. Det känns genast i magen, även om jag först ser en främmande människa framför mig.

Jeff Williams bakgård i Azusa, Los Angeles. Med ett nödrop har min gamle vän hängt sig kvar i utkanten av medelklassen.

Snutmustasch, dubbelhaka och kattguldsklocka — Jeff Williams har förändrats.

Han är klädd i vit polyesterskjorta och uppknuten slips. Det ljusa håret har mörknat. Musklerna har bäddats in i fett. Runt halsen hänger kedjor och amuletter i kattguld. En svart mustasch av snutmodell frodas på överläppen, och kring

ögonhålorna löper flera djupa ärr.

I ögonen blänker fortfarande samma spefulla, litet nedlåtande glimt, men på djupet av blicken finns resignation. — Du har förändrats, säger jag och känner på bilringarna.

- Sånt är det gifta livet, svarar Jeff med ett flin som inte når ögonen.

Jeff bryr sig inte om att presentera hustrun Kim. Hon ligger strandad i TV-soffan och sträcker fram en slapp, vit hand till hälsning. Kim är en rödhårig kvinna i 25-årsåldern. Det syns att hon har lagt på sig åtskilliga kilon sedan hon födde sin son. Hon orkar inte riktigt hålla stilen.

En enorm TV-skärm flammar i det trånga vardagsrummet. Fotbollsmatchen har fått ge vika för *Ninja Turtles* — en monsterhistoria med vrålande laserpistoler.

Jeffs pojke James är snorig i näsan. Utrustad med ett maskingevär i grön plast löper han etapplopp mellan TV-n och soffan. Han leker med hunden Toto, skjuter med geväret och försöker vinna sin fars uppmärksamhet.

- Fuck off, James, utbrister Jeff och kastar ned sin son från soffan. Kan du inte se att pappa försöker röka en joint?

I Charter Oak High School rådde för tio år sedan den starkes lag. En pojke med ambitionen att vara *cool* utsattes för ständiga prov. Hedersbegreppet var *balls*. Den som inte stod upp för sina *home boys* var ingenting värd. Ingen kvinnlig erövring, ingen idrottsbragd och inget munväder kunde hjälpa en *buddy* som visade bristande mod i en våldssituation.

Blodet isar i ådrorna när jag tänker på vissa av mandomsproven. I många år har jag undvikit tankarna. Nu kommer de tillbaka.

Fredags- och lördagskvällar brukade vi pojkar köra upp till Glendora Mountain Road. Bergsvägen var smal och brant. Ensligt belägen ringlade den sig högt upp i bergen. Hit brukade skolpojkarna åka med sina tandställningsflickor för att avsluta *daten* efter drive in-filmens slut.

Vid bergets topp fanns en sönderrostad linbana som sträckte sig över ravinen. Ingen visste vad linbanan hade använts till, bara att det var för länge sedan. På klipporna invid linbanan brukade vi sitta timme efter timme i kvällskylan. Vi hade med oss flickor, sprit och narkotika. Vi lyssnade på Judas Priest och AC/DC i bilarnas stereobandspelare (all annan musik än *metal* klassades som "bögmusik" eller "niggermusik").

När den kemiska balansen i blodet blivit den rätta var det dags för kukmönstring. Då skulle de hårda pojkarna fira sig över ravinen i linbanans plåtkorg.

Tio år blir tio minuter när jag tänker på känslan.

Benen rymdes inte i den trånga korgen. Avgrunden var svart. Vinden rann som flytande is under kläderna. Händerna revs blodiga av det rostiga järnet. Musklerna stelnade och värkte. Skulle den genomrostiga vajern hålla ännu en gång? Skratten och skriken blev avlägsna. Skräcken övergick till en ödesmättad låt gå-känsla.

På väg ned från linbanan släckte pojkarna bilbelysningen. Sedan var det racing ut för den vindlande bergsvägen. Det skrek under däcken. Marginalerna räknades i centimeter.

Flera Charter Oak-pojkar hade kört ihjäl sig här uppe genom åren. Alla visste att en mötande bil innebar en säker död.

Bland kamraterna i Charter Oak målades moral och lojaliteter i svart och vitt.

Vännerna betydde allt. Fienden lika väl definierad som någonsin i filmens värld. Till dem hörde stränga lärare och *ocoola* föräldrar.

Polisen var en annan fiende. Lokala uniformer kretsade som rovfåglar i grannskapet. Deras byten var skolpojkar med piller och pulver i bilarna. Risken att bli *pulled over* var ständigt överhängande. "Grisarna" visade ingen nåd. En *felony*arrestering kunde innebära att vuxenlivet var kvävt i sin linda.

Jeff Williams — kungen av Charter Oaks avgångsklass "Class of 81".

Farligast av alla fiender var de mexikanska gängkrigarna som drog in i Covina från de angränsande slumstäderna.

Även hatade barn har många namn. Mexikanerna kallades omväxlande för *cholos, beaners, chicanos, greasers* eller *hermanos*. Deras uniformer var mörka byxor, svarta skor, vita T-shirts och kortärmade ljusblå skjortor som var knäppta i halsen men uppknäppta nedtill.

över de infettade, blåsvarta hårkammarna bar *cholos* hårnät och hattar. De odlade fjunmustascher och tatuerade in gängbokstäverna på armarna innan de kom i tonåren. *Cholos* rökte ängel dust och sniffade lim. Deras *low riders* var lastade med pistoler, cykelkedjor, stiletter, slagträn och järnrör.

Cholos begav sig sällan utanför sitt revir med mindre än tio-tolv soldater. Deras trygghet bodde i gänget. När flera *low riders* kom glidande i natten höll man sig undan, oavsett hur *cool* man var. Inget mod biter på en hagelsvärm.

Ibland skildes mindre grupper av *cholos* från sina gäng. Då levde de farligt i Covina. En brun skalp var den finaste trofé en vit pojke kunde erövra.

När oddsen var jämna blev det strid. Flera gånger utbröt brutala gängslagsmål efter skolmatcher i basket och amerikansk fotboll. De nattöppna hamburgerbarerna var andra krigsskådeplatser. Flera gånger såg jag Jeff, Art Payton och Chris Southern stirra döden i ansiktet och säga: *Fuck you, asshole!*

Jeff njöt av att utmana döden — att leka med den och kittla den under hakan. Driften märktes i hans bilkörning, i hans skidåkning och hans sätt att spela amerikansk fotboll. Art Payton visste inte vad döden var, och jag tror han gav faen i vilket. Chris Southern var en *white trash*-hippie som älskade ondskan och smärtan.

Tio år senare frågar jag Jeff:

- Vad har hänt med den djäveln Chris Southern?

— Fuck, honom behöver du inte bekymra dig om. Han är död som en dörrspik.

Jeff berättar att mexikanska, svarta och orientaliska gäng har tagit kontroll över allt större delar av de omgivande förortsstäderna. Bara under de senaste fem åren har antalet stora, välorganiserade gäng i Los Angeles ökat från 250 till omkring 700.

Polisens taktik är krasst ekonomisk. De lämnar "hopplösa" områden åt sitt öde det vill säga åt de beväpnade gängens rättsskipning — för att i stället koncentrera sig på de områden där den vita medelklassen fortfarande dominerar.

Jeff håller marijuanacigarretten i en lång, böjd griptång. Han suger in den blå röken i djupa drag. Med andra handen fingrar han på fjärrkontrollen. Han bläddrar bland kanalerna och följer TV-bilden med ett halvt öga.

Jeff berättar summariskt vad som har hänt i hans liv under de senaste tio åren.

Collegestudierna spårade ur efter ett och ett halvt år, får jag veta. Någon annan förklaring än "to much party" kan min vän inte ge. Om sitt yrke ljuger han till en

början. Efter en stund kryper det fram att det är TV-apparater han säljer.

Jeff ursäktar sig mer eller mindre öppet för att han inte har lyckats skaffa sig en bättre kvinna än Kim.

— Jag blev tvungen att gifta mig eftersom bruden här knullade bort sig med pillren och blev på smällen, säger han och tillägger:

— Tror du inte att hon har lyckats igen. Hon har blivit på smällen igen, det djävla ludret!

Kim ser frånvarande ut. Hon ler generat.

— Men Jeff då, inte ska du väl säga så, försöker hon halvhjärtat. Han bara skojar, Claus, du vet hur Jeff är.

Jeff ignorerar sin fru och sitt barn. Han verkar ha behov av att förödmjuka hustrun inför sina gäster. Emellanåt faller han ut i häftiga anklagelser:

-Jesus fucking christ så det ser ut i köket! Vad fån har du gjort hela dan, din feta sugga?

Vi dricker Coors. TX-n sprutar speakertexter. Jeff rullar jointar. Så småningom kommer han i gång med sin respektlösa humor. Mustasch, familjeliv och kattguld har inte helt förmått knäcka Jeff Williams.

- Det där är en djävla fitta, säger han och pekar på president Bush som håller presskonferens på CNN.

Vi talar om gamla tider; om flickorna, slagsmålen, matcherna och drogerna. Skolboken från avgångsåret kommer fram. Snart ligger jag på golvet och vrider mig i skrattparoxysmer. Ett finger som pekar på en flicka eller en lärare är tillräckligt för att vi båda skall krevera av skratt.

-Kommer du ihåg när den där stackars bogen skulle försöka vara cool?

- Hon där! Kommer du ihåg hennes djävla lökar?

Jag förhör mig om de gamla vännerna. Det är inga glada nyheter som Jeff har att förtälja. Mest handlar de korthuggna berättelserna om knark, kriminalitet, död och elände.

Jeff har inte hållit kontakt med någon av de gamla kamraterna. Många av dem bor kvar i området, men var och en har krypit in i sin egen håla. De som har klarat sig bäst lever numera vegeterande *redneck*-liv; kompletta med jobb, barn, hus och familj.

Efter high school har de starka skilts från de svaga. Kanske hade jag inte riktigt förstått villkoren i ett lägre medelklassamhälle i en stad som Los Angeles. I Covina finns inga genvägar — inga studielån och inga bidrag. Ingen ur den närmaste kretsen har lyckats ta sig upp från sin sociala hylla.

Många har däremot trillat ned. Tim Fisch är död. Jody Southern sitter i fängelse. Sexiga stonerbruden Meleine Griffith är heroinist och gnor ihop sina fixar på en bar i Azusa. De var alla tuffa, men samhället var tuffare.

Art Payton, vår gamle vapenbroder, är numera fet som ett svin, berättar Jeff. Hans svarta hår växer ned till midjan och fängelsetatueringarna täcker hans kropp. Gamle Art — i grunden en känslig pojke som älskade katter — arbetar för sin yngre bror John som är storhandlare i kokain. -John tjänar grova stålar, men det är bara tillfälligt. När som helst kan allt vara slut, säger Jeff utan övertygelse.

Det märks att han själv har övervägt den möjligheten.

Art Payton var en god vän. Jag talar om att söka upp honom. När jag frågar efter Arts adress, rycker Jeff på axlarna: — Vem vet var han bor? I helvetet, antar jag. Söka upp honom vill du inte göra. Såna människor söker man inte upp.

Det låga, vita skolkomplexet flyter i eftermiddagssolen. Hjärtat bultar då jag kör in på parkeringsplatsen. Inne på fotbollsstadion håller friidrottslaget träning. Vid pitchingmaskinerna nere vid poolen övar några grabbar baseballutslag. Klockan har just ringt ut den sista lektionen för dagen.

Skolområdet är sig kusligt likt.

Utomhusgångarna vindlar fortfarande mjukt kring den öppna rastplatsen. Skåpraderna har samma turkosa färg. Från serveringens luckor strömmar som vanligt en sötaktig steklukt. Grabbar i idrottskläder tuggar burritos.

Enda skillnaderna är att siffran *81* på marken i avgångsklassens rastgård har bytts mot 91 — och att en mycket stor del av eleverna numera är svarta och bruna. 1981 var antalet svarta och mexikaner i Charter Oak omkring fyrtio. 1991 är siffran 350.

Baskethallens dörrar står som vanligt öppna i den soldisiga kaliforniska eftermiddagen. Ett av skolans yngre lag spelar seriematch på det blanka trägolv där jag själv slitit ont under hundratals eftermiddagar. På utdragsläktaren sitter prydliga svarta ynglingar i slipsar och kavajer.

Vid sidlinjen står en välbekant ryggtavla. Jag knackar min gamle coach Buddy Reich på axeln.

- Hey Claus, good to to see ya', säger coach utan att se särskilt förvånad ut.

Att spela basket i skolans representationslag var en dödligt allvarlig sysselsättning. Seriematcherna var viktiga angelägenheter inte bara för lärare och elever, utan också för invånarna i grannskapet. De 1500 biljetterna såldes slut inför varje seriematch. Vårt lag höll hyfsad klass.

Matchdagar var skoldagens sex lektionstimmar nedkortade med vardera tio minuter. Spelarna gick under hela dagen klädda i sina matchtröjor. Cheerleaders svängde flickstjärtarna i sina korta kjolar. Överallt hängde dekaler med texter som sporrade laget: *Go Lancers, Rip the Romans, Charge the Chargers, Whipe out the Wildcats*. Efter den sista lektionens slut samlades elever och lärare i sporthallen för ett *peprally*. Cheerleaders dansade, mässingsorkestern spelade, hejaramsorna skållade och laget presenterades. Föreställningen avslutades i givakt under stjärnbarneret. Skolans

Några unga idrottshjältar kopplar av i avgångsklassernas rastgård. En tredjedel av Charter Oaks elever är numera färgade.

kampmelodi följdes av den amerikanska nationalsången. Spelare och publik var förberedda inför kvällens fest.

Efter en vunnen match var vi spelare sedan hjältarnas hjältar. Då väntade belöningar i form av öltunnor och yppiga cheerleaders med glänsande tandställningar.

Efter en förlust fanns ingenstans att fly.

På den tiden var coach Bud Reich en lokal berömdhet. Han var känd som oöverträffad kvinnokarl och machoman. Ofta var han i slagsmål. Ständigt hade han flera kärleksaffärer med olika elever "på spisen".

Basketmässigt var hans kunskaper inte märkvärdiga. De fick emellertid inte ifrågasättas. Coach Reich var Charter Oaks store och helige hjälte.

Tre gånger spelade vi basketmatcher i svarta slumskolor. Varje gång förlorade vi

med knapp marginal. Trots förlusterna så hängde lynchstämningen alla tre gångerna

Coach Reichs efterträdare ger order inför kvällens ligamatch. Ett tungt ansvar vilar på de unga basketspelarnas axlar.

i luften efter slutsignalen. Kravallutrustad polis lotsade oss och Våra supportrar till bussarna, där vi bombarderades med tegelstenar.

Sista gången, i negerslummen Compton i centrala Los Angeles, höll det på att gå riktigt illa. Folkmassan forcerade kedjan av kravallpoliser. Vi hamnade öga mot öga med hundratals ursinniga svarta bestar. Spottloskorna och könsorden haglade över oss.

Bland våra supportrar fanns coach Reichs ålderstigna mor. En svart yngling gav sig till att spotta på henne och kalla henne för en gammal bitch.

Där gick gränsen för coach Reich. Han slet av sig kavajen, höll upp en guard och skrek *OK, niggers, come and get it!* Ensam utmanade han en blodtörstig folksamling. Vi spelare kunde inte hålla honom tillbaka. Samtidigt bröt polisen igenom folkmassan. Annars hade coach gått en säker död till mötes.

En sådan människa var han.

- Ja, de där gossarna hade alltid ett gott öga till mig, säger Reich när jag tio år senare påminner om incidenten.

Coach Reich berättar om hur basketligan i San Gabriel Valley har förändrats. Lagen består numera nästan uteslutande av svarta och mexikanska spelare. Alla skolor i trakten har förslummats. Enda fördelen, berättar Reich, är att polisen har lärt sig hur de skall hantera matcherna i de "dåliga" skolorna.

-Där går det ganska bra numera, säger han. De använder fullt utrustad kravallpolis med hundar och allting. Då är det värre i "mellanskolorna". En del rektorer vill inte erkänna att deras skolor har blivit så dåliga att ungarna går omkring med pistoler på sig till vardags. Därför blir det ofta farligt när man spelar där.

Coach Reichs erkänt stiliga ansikte har sjunkit samman. Musklerna är inte längre lika välpumpade under skjortan. De bruna ögonen har förlorat sin glans. På armen håller coach en son från det nya äktenskapet med en före detta elev.

Coach Reich berättar att han sedan två år tillbaka är borta från basketen. En trasig njure tvingade honom att sluta. — Så fort jag blev förbannad var jag tvungen att gå och pissa blod. Då kan du förstå att jag inte kunde fortsätta, säger han med ett snett, glädjelöst leende.

Numera tjänstgör coach Reich som elevrådgivare vid skolan. Han saknar basketen och hoppas kunna återuppta coachningen så snart njursjukdomen ger vika. Gång på gång upprepar Reich en fras som låter ihålig:

— Jag är mycket lycklig. Jag har en fin fru och en underbar unge. Jag älskar fortfarande eleverna. Enda nackdelen är att jag inte kan dricka öl längre. En tysk saknar sin Budweiser...

Samma kväll äter jag middag hos en annan av mina gamla lärare, Mr Gruwell. Denne berättar sanningen om den osårbare machomannen Bud Reich:

Coach Reich är numera frånvarande från skolan omkring sjuttio dagar om året. Han missköter sitt arbete och har svårt att umgås med kollegerna. Sedan han tvingades avstå från alkoholen har coach Reich blivit gravt beroende av kokain. Sjukskrivningarna har sin förklaring i att han sitter hemma och låter crackkristaller

brinna i sin glaspipa.

Sitt intresse delar han med allt fler vuxna, etablerade människor i grannskapet.

Själv lever Mr Gruwell ett behagligt liv. Vid sidan av skolundervisningen arbetar han som talangscout åt baseballaget Kalifornia Ängels. Han är välbeställd ekonomiskt och bor i ett rymligt hus med pool och jacuzzi på bakgården.

Bostadsområdet där Mr Gruwells hus är beläget har emellertid förslummats. På granntomternas gräsmattor står bilvrak permanent parkerade. Trafikskyltar och brevlådor är täckta av graffiti.

Mr Gruwell berättar att han ofta kan höra skottlossning om nätterna. För en månad sedan blev tretton mexikaner dödade i en blodig knarkuppgörelse ett kvarter från hans bostad.

-Jag promenerar aldrig i de här trakterna längre, berättar Mr Gruwell. Det här området är en djävla toalett, men jag har inget val. Ett likadant hus

Coach Buddy Reich — Charter Oaks stålman. En trasig njure tog knäcken på skolans hjälte. Min gamla coach är borta från basketen. Crack-pipan är hans nya passion.

i ett bättre område skulle kosta fem gånger så mycket.

I Charter Oak High var Mr Gruwell en främmande fågel. Han var något så sällsynt som en intellektuell i en amerikansk public school. På lektionerna talade Gruwell om sex, religion och politik.

— De enda tre ämnen som vi lärare var förbjudna att prata om, konstaterar han. Men också de enda tre ämnen som är intressanta att prata om!

Vid uppropet i början av varje termin brukade Mr Gruwell uppehålla sig någon minut vid varje elev. En gång ropade han bland andra upp namnet Mel Brooks.

Mel Brooks var en av skolans värsta *white trash*-pojkar — en förhärdad rånare, våldsman och narkoman vid 17 års ålder. När Mr Gruwell kom till Mels namn i listan, kunde han inte låta bli att tillägga: — Jag älskar dina filmer, Mr Brooks.

Elake Mel Brooks såg oförstående ut i sitt påtända limbotillstånd. Det visade sig att Mr Gruwell var den förste som någonsin hade upplyst honom om att han delade sitt namn med en världsberömd filmregissör.

- Du förstår att jag inte kunde låta bli att skämta med de där sluskarna, säger Gruwell i ursäktande tonfall. Något måste man ju roa sig med för att stå ut i den där miljön.

För den stygge Mel Brooks våras det aldrig mer. Han körde ihjäl sig i en biljakt på flykt från polisen. Själv är Mr Gruwell avstängd från undervisning i alla ämnen utom algebra och aritmetik. Hans frispråkighet hann ikapp honom till slut. Anmälningarna från indignerade religiösa föräldrar blev för många.

— Men jag pratar om kondomer på algebralektionerna också. De har inte kunnat knäcka mig! försäkrar Gruwell.

Min gamle lärare berättar om den tilltagande hopplösheten i området. I skolan ökar våldet och analfabetismen. Barnen kommer till skolan med blåmärken och aggressivitet som enda matsäck. Om Gruwell lyckas lära sina sextonåriga elever 2x2 så är han nöjd.

— Att de här ungarna skulle ha någon som helst chans i livet är rent djävla bullshit, säger han.

Jag frågar Gruwell om var han tror att utvecklingen kommer att sluta. Kan förslumningen och fördumningen pågå hur länge som helst? Eller når man till slut en punkt utan återvändo? — Du menar revolution? undrar Gruwell. Ja, det är en klar möjlighet. Såvida vi inte kan fortsätta att hålla landet i gång med krig mot andra länder...

Klockan är elva på kvällen. Jeff har slut på *Mary Jane*. När han tar fram bilnycklarna, frågar hustrun Kim: -Ska du gå ut, Jeff? Vart ska ni ta vägen? -Åh, vi ska bara ut och dunka på några kvinnor, svarar Jeff älskvärt. Mina svenska vänner måste få prova amerikansk fitta, förstår du. Men först ska vi naturligtvis åka och fixa lite crack.

- Men Jeff, sluta nu. Vart ska ni ta vägen? — Ut, för helvete, säger Jeff. Han öppnar myggnätsdörren och avlossar en snorloska som detonerar på kylaren till Kims bil.

- Hur vågar du spotta på min bil, Jeffrey?

- Åh, förlåt mig, säger Jeff och fyrar av en än fetare loska som landar på samma ställe.

Jeffs marijuanakontakt är en magerlagd mexikan i 25-årsåldern. Han går i strumplästen, heter Dave och har fjunmustasch. Hans bostad är en trång tvårumslägenhet på den dåliga sidan av Foothill Highway.

När vi kommer på besök har ett av Daves tre barn drabbats av en ögoninfektion. Pojken gnäller och leker förströtт med sina krigsleksaker på den syntetiska heltäckningsmattan. Det luktar sött och instängt i lägenheten. TV-ljudet är nedskruvat. I soffan sitter — som vanligt i sådana här bostäder — en stum hustru och någon slags manlig släkting. På köksbordet ligger potatischips, rullpapper, cigarettändare och crackpipor utströdda.

Jeff rullar en joint och skojar med den infekterade pojken. Han småpratar vänligt med mexikanen Dave. För tio år sedan skulle han inte ha växlat ett onödigt ord med en sådan person. Det är nyårsafton. Skräcken lyser i gamle Daves ögon när han berättar:

-*Jeff, man,* fattar du att jag torskade för rattfylla förra veckan. *Man, oh man,* jag hade två promille i blodet! Jag tror de tar körkortet från mig. *Jesus motherfucking Christ,* kan du fatta! Jag som aldrig, aldrig brukar köra full!

Dave är lastbilschaufför till yrket. Hans betalning är *minimum wage*. När jag frågar vad ett förlorat körkort skulle innebära, ler Dave ett milt leende:

- Då förlorar jag jobbet, säger han. Sen förlorar jag lägenheten och sen... ja, jag vet inte.

Svaret på frågan är att i så fall så står gamle Dave på gatan. Någon nyanställning kan han inte hoppas på. Hjälp finns inte att få. I så fall är enda trösten att det kaliforniska klimatet är gynnsamt.

När vi kommer tillbaka drar Jeff fram papplådor med fotografier. Han visar bilder från åren som gått. Det är Jeff i skidbacken, Jeff på vindsurfingbräda och Jeff på racercykel.

Jeff, Kim, James och Toto den amerikanska familjedrömmen?

Min vän har alltid varit en naturlig atlet. • Jag undrar om han fortfarande idrottar regelbundet.

Jeff håller in röken och skakar på huvudet. — Inte ens skidor? frågar jag.

Jeff skakar åter på huvudet och drar upp byxbenen. Hans båda knän korsas av operationsärr som löper i alla riktningar. — Kan inte. Jag åkte på tre djävligt allvarliga *whipe outs* uppe i Snowbird. Jag har opererats fyra gånger. Skidor åker jag aldrig mer.

Jag blir inte förvånad. Jag har sett Jeff åka skidor. Att det 253:e vansinneshoppet skulle sluta illa var inte oväntat.

Idrotten var tidigare det enda substitut som kunde ersätta drogerna i hans ständiga jakt på spänning. Jeffs "utflykter" i livet begränsar sig numera till regelbundna besök nere på *Crack Street* i den närbelägna kloakstaden Pomona, där han köper crackkristaller av tandlösa negrer. — Och dit tar jag inte dig med, säger han. Det är ingenting att se, och man riskerar livet varje gång. Du vet, jag ser ju ut som en snut...

— Så du rör inte på dig någonting alls? frågar jag.

-Jo, för fan. Jag spelar tennis någon gång, och ibland drar vi i gång en baseballmatch nere på...

Då vaknar plötsligt Kim till liv i soffan.

— Bowling, utbrister hon, Jeff spelar bowling! Vi spelar i ligan tillsammans. Jag trodde aldrig att jag skulle kunna få Jeff att börja. När vi träffades sa han alltid att bowling bara var för *geeks* och bögar och...

-Bullshit! skriker Jeff med vrede i ögonen. Du håller käften! Snacka inte om nåt du inte fattar ett djävla dugg av!

Det är dags att åka. Jag berättar att vi är på väg till Hollywood för att dricka öl och lyssna på rock. Det glimmar till i Jeffs isblå ögon.

— *Oh yeah, The Wood,* säger han drömmande. Det finns några klubbar där nere, eller hur? *Motherfucker,* man har haft en och annan *crazy* natt nere i *The Wood*.

- Ska du följa med? undrar jag. Glimten i Jeff Williams ögon slocknar.

— *Can't do it, man.*